

JAARVERSLAG OVER 2004

De samenstelling van het Dagelijks Bestuur was in 2004 als volgt:

	<u>DAGELIJKS BESTUUR</u>	<u>jaar van aftreden:</u>
Voorzitter:	Ir. P.J.M. IJsselmuiden, e.i.	2008
Ondervoorzitter:	Ir. J.H.M. Barwegen, w.i.	2007
Leden:	Drs. P.M. van Roon	2006
	Drs. R.F. Hendriksen, r.a.	2006
Secretaris/penningmeester:	Mr. J.P. van den Berg	

Het Algemeen Bestuur was in 2004 als volgt samengesteld:

Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel

Mr. W.K. van Duren	Oegstgeest	2004
Drs. R.F. Hendriksen, ra.	Wassenaar	2006
Mevr. A.D.Th.M. van der Lof-de Groen	Almelo	2007

Koninklijk Instituut van Ingenieurs Raad Dienstverlening

Ir. J.H.M. Barwegen, w.i.	Blaricum	2007
Ir. G. Calis, w.i.	Soest	2007
Ir. B.C. Soeteman, w.i.	's-Gravenhage	2004

Vereniging FME/CWM

De Heer W.G.J. Ramacher	Apeldoorn	2006
Drs. P.M. van Roon	's-Gravenhage	2006
Ir. F.H. Saarberg, w.i.	Huis ter Heide	2004

Orde van Nederlandse Raadgevende Ingenieurs

Mr. ir. J.M. van Eck, w.i. vacature	Leende	2007
Ir. P.J.M. IJsselmuiden, e.i.	Zoeterwoude	2006

Het Algemeen Bestuur had in 2004 één vacature, welke hopelijk in de loop van 2005 vervuld zal worden.

In 2004 zijn zevenendertig zaken aangebracht. Eind 2004 liep nog één zaak uit 1998, één zaak uit 1999, drie zaken uit 2000, twee uit 2001, drie uit 2002, veertien uit 2003 en vijfentwintig uit 2004.

In 2004 is in tweeëntwintig zaken een eindvonnis gewezen, waarvan één verstekvonnis. Er is één rectificatievonnis gewezen en één proces-verbaal van bezichtiging en ter beschikkingstelling opgemaakt. In de tweeëntwintig zaken waarin eindvonnis is gewezen traden in veertien gevallen drie arbiters op en trad in acht gevallen één arbiter op.

Het financiële resultaat kwam nagenoeg overeen met de begroting. Er was een heel klein negatief saldo. Zowel de inkomsten uit geschillen als de kosten waren hoger dan begroot.

Den Haag, mei 2005

J.P. van den Berg

OVERZICHT VAN DE IN 2004 BEHANDELDE ZAKEN

1. VONNIS d.d. 31 december 2003, gedeponeed 14 januari 2004,
Zaaknummer 02/18.
Arbiters: prof. ir. H.A. Crone, de heer A.P. van Eck, de heer G. Rook.

Uitbreiding inbraak- en brandmeldinstallatie van distributiecentrum

Vordering van opdrachtgever valt in twee onderdelen uiteen.

- a. de kosten van vervanging van de beaminstallatie welke gemonteerd is in de vriescellen te A.
- b. de kosten van herstel van de beaminstallatie welke gemonteerd is in koelcellen te A.

ad A

Eind 2000 was duidelijk dat de geleverde en gemonteerde firebeams niet naar behoren werkten in de vriescellen en voor talloze loze brandmeldingen zorgden. Installateur had reeds eerder een brandbeveiligingsinstallatie aangebracht in een veertiental vriescellen. Deze installatie werkte met beams.

Ten tijde van het totstandkomen van de overeenkomst betreffende de uitbreiding in A. gingen partijen er vanuit dat de reeds bestaande installatie in V. zonder problemen functioneerde. Opdrachtgever stelt thans dat dit eerder geleverde systeem in werkelijkheid niet bleek te werken. Loze meldingen bleven achterwege.

Opdrachtgever stelt dat een brandmeldinstallatie met beams in een vriescel niet kan werken. Zij veronderstelt dat installateur het systeem in V. had uitgeschakeld en dat er daarom geen loze brandmeldingen waren. Arbiters achten deze veronderstelling niet aannemelijk. Het systeem is misschien tijdelijk uitgeschakeld geweest maar het lijkt zeer onwaarschijnlijk dat dit door de installateur is gedaan. Deze heeft gedurende twaalf jaar onderhoud aan de installatie gepleegd. Installateur heeft een onderhoudsrapport overlegd dat door opdrachtgever is ondertekend. Opdrachtgever was dus bekend met de wijze van onderhoud. Eens in de drie jaar werd de installatie door de brandverzekering geïnspecteerd. Onder deze omstandigheden mocht de installateur toen zij offertes maakte voor de uitbreiding, er van uitgaan dat de brandbeveiliging met beams in de vriescellen normaal functioneerde. Arbiters achten het volstrekt onaannemelijk dat installateur gedurende vele jaren bewust de brandmeldinstallatie van veertien vriescellen had uitgeschakeld en daarmee bewust een groot risico op zich zou nemen. Dat installateur, indien zij zou weten dat de beaminstallatie in vriescellen niet werkte, tóch bij de uitbreiding van de vriescellen weer een dergelijke installatie zou plaatsen, is ongeloofwaardig. Installateur mocht er derhalve bij het ontwerpen van de later geleverde installaties

van uitgaan dat de brandmelders in de vriescellen goed functioneerden. Vraag is of de installateur in oktober 1999, toen zij offereerde voor de uitbreiding van het alarmsysteem, er vanuit mocht gaan dat de brandbeveiliging in de vriescellen in V. daadwerkelijk goed functioneerde met een beaminstallatie. Door deze vraag te stellen weerleggen arbiters de enkele stelling van de opdrachtgever dat de installateur voor een goed werkende brandmeldinstallatie moet zorgen en nu deze installatie niet functioneerde daarmee reeds wanprestatie pleegde. Aan de installateur is opgedragen de uitbreiding van een bestaand systeem en indien dit bestaande systeem niet goed zou functioneren had de opdrachtgever niet om uitbreiding van dit systeem moeten vragen. De uitbreiding van een slecht werkend systeem geschiedt voor risico van de opdrachtgever tenzij opdrachtnemer moest of kon weten dat het systeem niet goed functioneerde.

Arbiters stellen vast dat voor de uitbreiding in V. discussie tussen partijen is geweest over het beam- en aanvankelijk geoffereerde aspiratiesysteem. Opdrachtnemer had, aldus opdrachtgever, ten onrechte voorgesteld om een aspiratiesysteem te plaatsen. Ten onrechte, omdat het hier om koelcellen ging en niet om vriescellen. Gewaarschuwd was wel voor de hoge relatieve luchtvochtigheid, doch het beamsysteem werkte zonder storingen.

Opdrachtgever had op de hoogte moeten zijn van het onderscheid tussen het aspiratiesysteem en het beamsysteem en geweten moeten hebben dat een aspiratiesysteem niet nodig was voor koelcellen.

Opdrachtgever heeft eind 1999 een beaminstallatie laten plaatsen, terwijl zij kort daarvoor overleg had gepleegd over een aspiratiesysteem in een andere vestiging, welk systeem na dit overleg gewijzigd is in een beaminstallatie. Men mag aannemen dat toen voor- en nadelen van een beaminstallatie aan de orde zijn geweest.

Dat een beaminstallatie ongeschikt was voor vriescellen was eind 2000 nog niet algemeen bekend. Immers ook de brandweer leefde in de veronderstelling dat de problemen opgelost zouden kunnen worden door condensatieschermen. Ook hieruit blijkt dat de keuze van de beaminstallatie, zeker op dat moment, geen verwijtbare tekortkoming van de installateur opleverde. De installateur heeft uiteindelijk die installatie geleverd welke bij haar was besteld. Opdrachtgever heeft wel gelijk als hij stelt recht te hebben op een goed functionerende installatie. De installateur kan echter niet verweten worden dat zij een ontwerpfout heeft gemaakt. De oorzaak van de problemen ligt immers in het feit dat de beaminstallaties in de vriescellen geen of niet veelvuldig loos alarm hadden gegeven.

2. VONNIS d.d. 13 januari 2004, gedeponeerde 15 januari 2004,
Zaaknummer 02/20.

Arbiters: ir. J.H.M. Barwegen, ing. K.A. Deppe, prof. ir. J.K. Nieuwenhuizen

Levering en montage van een fluidbed/rooster/installatie voor pinda's en kokosschilfers

Opdrachtgever stelt dat opdrachtnemer niet heeft geleverd hetgeen is overeengekomen.

Opdrachtnemer vordert betaling van de nog openstaande facturen. Zij heeft haar eis vermeerderd met het verzoek opdrachtgever te veroordelen tot restitutie van de geleverde machine, danwel datgene wat daarvan over is. Opdrachtgever weigert deze vordering te voldoen omdat er een installatie is geleverd die ondeugdelijk is en niet beantwoordt aan het doel waarvoor de machine is gekocht. Opdrachtnemer heeft alleen de eerste termijnnota voldaan.

Arbiters zijn van oordeel dat opdrachtgever, toen zij de tweede factuur moest voldoen, geen reden had om haar betalingen op te schorten. De machine was geleverd. Opschorting is volgens de algemene voorwaarden overigens niet toegestaan. Indien de opdrachtgever niet binnen de overeengekomen termijnen betaalt, wordt zij ingevolge de voorwaarden geacht van rechtswege in verzuim te zijn. Het was derhalve opdrachtgever die door de tweede termijn niet te betalen in verzuim was en niet opdrachtnemer. Indien opdrachtgever de twee termijn had betaald zou opdrachtnemer, alvorens aanspraak te kunnen maken op de laatste termijn de nog eventueel bestaande problemen hebben moeten opheffen. De laatste termijn was opeisbaar na in bedrijfname. Zijdens opdrachtgever is verklaard dat de installatie vanaf maart 2001 in bedrijf was en functioneerde. In maart 2001 heeft opdrachtgever zelf de kettingtransporteur gemonteerd, waarmee de voornaamste problemen waren opgelost. Opdrachtgever stelt dat de schade gedurende de eerste maanden na de oplevering aanzienlijk is geweest. Zij heeft toen klanten verloren en omzet gederfd.

Opdrachtgever kan deze schade niet op opdrachtnemer verhalen. Deze had een levertijd bevestigd van circa 4/5 maanden na schriftelijke opdracht. De schriftelijke opdracht is op 24 mei 2000 gegeven. Dit betekent dat de levertijd eind oktober 2000 verstreek. De inbedrijfname zou volgens de opdrachtbevestiging maximaal twee maanden na levering dienen plaats te vinden. Het ging hier om een niet bekend procédé. Partijen hadden derhalve moeten of kunnen voorzien dat ontwikkeling en inbedrijfstelling enige tijd in beslag zouden kunnen nemen. Door overlegde producties blijkt echter dat opdrachtgever reeds direct orders van haar afnemers had aangenomen. Zij heeft daarmee risico's genomen die zij zelf zal moeten dragen. Hierbij komt dat opdrachtgever niet tevreden was over de geroosterde doppinda's, doch zij heeft zich met de ontwikkeling van de installatie niet bemoeid. Zij is één keer op 10 mei 2000 met haar Duitse afnemer komen kijken. Verdere proeven heeft zij bij opdrachtnemer niet bijgewoond. Dit valt temeer op daar de directeur van de opdrachtgever terzake kundig is. Indien deze de ontwikkeling van de installatie intensiever had gevolgd, zou opdrachtgever waarschijnlijk ook sneller over dit product hebben kunnen beschikken.

3. VONNIS d.d. 23 januari 2004, gedeponeed 28 januari 2004,
Zaaknummer: 03/04
Arbiter: ir. R.W. van den Berg

Aannemer vordert meerwerk

O.a. voor hak- en breekwerk. Opdrachtgever stelt dat dit werk in de aanneemsom begrepen was. Aannemer betwist dit. Dit hak- en breekwerk stond echter niet opgenomen in de opdrachtbevestiging.

Arbiter acht de uitleg van opdrachtnemer aannemelijk nu aannemer het hak- en breekwerk pas achteraf heeft gefactureerd terwijl het werk reeds jaar gereed was.

Aannemer vordert voorts betaling van een centrale besturingseenheid. Deze is wel geoffreerd. Er is wel gesproken over een ander systeem, doch het geoffreerde systeem is geleverd. Dit was aan opdrachtgever bekend. Opdrachtgever kon er van uitgaan dat hiervoor nog een rekening voldaan zou moeten worden.

4. VONNIS d.d. 30 januari 2004, gedeponneerd op 6 februari 2004
Zaaknummer 02/22
Arbiter: ir. W.T. de Waard

Levering van lichtbakken

Na enige wijzigingen, voor wat betreft o.a. kleur en uitlichting, is het prototype goedgekeurd. De eerste leverantie is geretourneerd omdat het ophangstelsel niet goed functioneerde. De opdracht is in vier fasen uitgevoerd. Na de algehele uitlevering maakte opdrachtgever melding van een gebrek in de print van de geleverde lichtbakken. Het prototype vertoont dit gebrek niet. Opdrachtgever stelt dat een onbruikbaar product is afgeleverd. Om deze reden laat zij na de factuur te betalen. Tijdens de mondelinge behandeling is de lichtbak gedemonstreerd. Er is een streep te constateren die dwars door het logo loopt. Op een afstand van 1 à 1,5, meter is deze streep voor niet-professionele kijkers niet of nauwelijks waar te nemen. De strepen ontstaan doordat het verfpocédé ter plaatse niet goed op het perspex heeft gewerkt. De strepen zijn pas bij verlichting zichtbaar. Dit probleem is groter geworden, doordat in de loop van het ontwikkelingsproces in overleg met het door opdrachtgever ingeschakelde reclamebureau voor een grotere TL-buis is gekozen. De strepen zijn echter te gering om het product af te keuren. De uitvoering van het product staat omschreven in de orderbevestiging. Specifieke eisen met betrekking tot de nauwkeurigheid van het drukwerk staan in de omschrijving niet vermeld. Opdrachtgever stelt kennelijk thans hoge eisen aan de kwaliteit. Dat is haar goed recht. Redelijkerwijs had daar vooraf meer over vastgelegd dienen te worden. Hierbij dient echter voor ogen gehouden te worden dat een safedrukproces op perspex op een egaal vlak zijn beperkingen kent. Hier speelt het prijsaspect ook een rol. De overeengekomen prijs is niet van dien aard dat opdrachtgever hoge eisen mag stellen. Zeker niet als hij niet van tevoren had gemeld dat de kwaliteit perfect diende te zijn. Gezien de productbeschrijving maakt de waargenomen streep de lichtbank niet onacceptabel. Daarmee komt dat de opdrachtgever pas geklaagd heeft nadat de laatste van de vier leveringen had plaatsgevonden. Indien opdrachtgever direct na de eerste levering over de strepen had geklaagd, hadden er wellicht corrigerende maatregelen genomen kunnen worden.

5. VONNIS d.d. 13 februari 2004, gedeponneerd 17 februari 2004,
Zaaknummer: 03/14.
Arbiter: ir. J.A.J.M. Dekkers

Levering schakelband

Opdrachtnemer heeft een uit voorraad leverbare schakelband geleverd. Al na enkele dagen ontstonden er problemen met de pennen, welke krom waren getrokken en stuk waren gegaan. De leverancier heeft daarop een nieuwe band geleverd. Dit was een band van een verbeterd – vernieuwd type. Al spoedig bleken de geleidingsstrips van deze nieuwe band sterk te slijten. Er zijn toen na twee weken nieuwe geleidingsstrips gemonteerd. Volgens opdrachtgever gaven ook deze nieuwe strips geen resultaat. Opdrachtnemer stelt dat de door haar uit voorraad geleverde band een standaardproduct was en geen gebreken vertoonde. Arbiter is van oordeel dat niet aangetoond dat de transportband ondeugdelijk was. Aangenomen moet worden dat de problemen ontstaan zijn, doordat de geleidingsstrips en de transportband niet goed op elkaar waren afgestemd. Hier kan de leverancier niet voor verantwoordelijk gesteld worden. De in september 2001 geleverde band was identiek aan een eerder geleverde band, welke probleemloos heeft gefunctioneerd. Waarom de oude band 1 ½ jaar zonder mankementen heeft kunnen functioneren en de in september 2001 geleverde band al na één week gebreken vertoonde is niet duidelijk geworden. De uiteindelijke afnemer heeft zelf in september 2001 de geleidingsstrips vervangen. Dat dat de oorzaak van de problemen is geweest, lijkt niet waarschijnlijk. Opdrachtnemer heeft uiteengezet dat het toegepaste klemprofiel minder geschikt was voor de transportband van opdrachtnemer. De band moet nu functioneren in een systeem, waarbij de belasting op enkele punten drukt. Dit systeem is minder stevig en past niet goed bij de geleverde band. Dit betekent echter niet dat er een slechte transportband is geleverd.

Opdrachtnemer heeft gratis een nieuwe band geleverd. Deze was op twee kleine details gewijzigd. Aan de buitenkant is nu één dikke schakel gemonteerd in plaats van drie kleine. En voorts is bij de nieuwe band de hold down tap vast aan de band gegoten. Deze wijzigingen zijn niet zodanig dat de leverancier hier bij de levering op had dienen te wijzen. Arbiter concludeert dat de constructie van het geleidingssysteem en de transportband niet op elkaar waren afgestemd. De leverancier heeft echter alleen een standaardonderdeel geleverd en kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor het systeem, dat een ander heeft aangelegd. De leverancier heeft geleverd hetgeen was besteld.

6. VONNIS d.d. 13 februari 2004 , gedeponneerd op 18 februari 2004,
Zaaknummer 02/30
Arbiter: ir. J.A.J.M. Dekkers

Toepasselijke voorwaarden levering palletstellingen

Afnemer stelt dat ingevolge de voorwaarden TNO Bouw te Rijswijk moet beslissen. Met leverancier is arbiter van oordeel dat het in deze om een financieel geschil gaat. De leverancier vordert betaling van

haar facturen. Om deze reden behoeft ingevolge de algemene verkoop- en leveringsvoorwaarden van de Vereniging van Stellingleveranciers VSL niet de procedure bij TNO gevolgd te worden.

Opdrachtgever heeft palletstellingen besteld met een staanderhoogte van 4100 mm. De bedoeling was dat twee pallets van 1800 mm op elkaar geplaatst konden worden. Omdat er door een schuin dak aan de zijkant onvoldoende hoogte was, heeft de leverancier de staanderhoogte verlaagd tot 4000 mm. Voor twee pallets van 1800 mm behoeft dit op zich geen probleem op te leveren, doch omdat er bij het afzagen van de liggers door de leverancier geen rekening is gehouden met de aanhechtingsgaten van de liggers, kwam de bovenligger nog verder omlaag. De liggers zijn om de 50 mm verstelbaar. Een en ander betekende dat de ruimte tussen de bovenste pallet en de bovenligger, welke tenminste 100 mm moet zijn, slechts 80 tot 93 mm bedroeg. Dit heeft tot gevolg dat er geen twee pallets op elkaar gestapeld konden worden en de opdrachtgever minder opslagruimte had. Dat er een ruimte van 100 mm moet zijn, die niet gehaald wordt, wordt door de leverancier niet ontkend. Deze wijt het tekort aan het feit dat verschillende pallethoogten worden opgeslagen. Tijdens de mondelinge behandeling heeft de opdrachtgever verklaard dat haar bedrijf, dus ook de stellingen, zijn verhuisd. Het moment van de verhuizing was het moment om de staanders te vervangen. De leverancier is hier echter niet toe in de gelegenheid gesteld. Tijdens de verhuizing hadden er maatregelen genomen kunnen worden. Opdrachtgever had haar schade moeten beperken en de leverancier tijdig moeten waarschuwen. Nu zij dit heeft nagelaten, heeft opdrachtgever alleen recht op de kosten van het te vervangen materiaal. Daar de leverancier al bij de levering wist of kon weten dat zij niet conform de overeenkomst presteerde, is zij derhalve wel tekort geschoten. De kosten van het vervangend materiaal zullen derhalve in mindering worden gebracht op de vordering van de leverancier als vergoeding voor de door opdrachtgever geleden schade.

7. VONNIS d.d. 17 februari 2004, gedeponneerd 18 februari 2004
Zaaknummer 02/14
Arbiter: ing. B. Bronsema

Onvoldoende presterende koelinstallatie, aansprakelijkheid onderaannemer

U. stelt dat de haar geleverde koelinstallatie niet de overeengekomen prestatie levert en vordert nakoming van de overeenkomst, welke zij in februari 2000 heeft gesloten. U. stelt dat haar een koelinstallatie geleverd dient te worden, die ervoor moet zorgen dat de luchtinblaasttemperatuur ter plaatse van het rooster in de kantoorruimten 10° Celsius lager was dan de buitentemperatuur. E. stelt dat de werkzaamheden zijn uitgevoerd door haar onderaannemer, met wie U. rechtstreeks in contact stond. De onderaannemer was een door U. voorgeschreven hulppersoon. E. wijst op de aankoopvoorwaarden, welke voorschreven dat opdrachtgever het risico draagt voor de ondeugdelijke nakoming van de overeenkomst, die te wijten is aan de door hem voorgeschreven hulppersonen. Arbiter acht het niet aangetoond dat de onderaannemer een voorgeschreven hulppersoon is geweest. De onderaannemer betwist wanprestatie te hebben gepleegd. De door haar geleverde installatie voldoet aan de overeenkomst.

De juistheid van de constatering van U. over de geringe daling van de ruimtetemperatuur wordt door partijen niet betwist. Of echter het gebrek aan koeling aan de onderaannemer verweten kan worden moet beoordeeld worden naar hetgeen partijen zijn overeengekomen en op grond van de gesloten overeenkomsten was te verwachten. Het gaat in deze procedure om het door de onderaannemer gekozen ontwerp van de door U. gewenste koeling. Met andere woorden: kan de topkoelinstallatie, zoals ontworpen en geleverd, beantwoorden aan de verwachtingen die U. mocht hebben. U. verwachtte dat de inblaastemperatuur 10° C lager lag dan de buitentemperatuur. Opgemerkt moet worden dat het programma van eisen van U. wel erg summier is geweest. De ruimtetemperatuur welke U. in het kantoorgebouw wenste, heeft zij niet aangegeven. Gekeken moet allereerst worden naar de bewoordingen van de overeenkomst, die U. en haar aannemer hebben gesloten. In de algemene omschrijving van de koelinstallatie behorende bij deze overeenkomst stond dat er twee stuks koelmachines op het dak worden geplaatst met een vermogen van 13,6 Kw, respectievelijk 26,3 Kw en dat er gekozen is voor topkoeling. Dit houdt in dat er ingeblazen wordt met een temperatuur die 10° C lager ligt dan de buitentemperatuur, aldus de omschrijving.

Onderaannemer was echter niet alleen installateur, doch ook adviseur en ontwerper van het ventilatiesysteem. Onderaannemer heeft meetrappen overgelegd. Het betreft temperatuurmetingen alsmede een luchtzijdig meetrapport. Uit deze rapporten kan geconcludeerd worden: de temperatuurmetingen wijzen uit dat de inblaastemperatuur van de gekoelde lucht tijdens de warme zomerdag van 17 juni 2003 ruim 10° C onder de buitentemperatuur ligt. Het luchtzijdig meetrapport geeft aan dat de totale luchtverplaatsing van het ventilatiesysteem ruim 7000 m³/h bedraagt, hetgeen circa 10% meer is dan het gegarandeerde luchtdebiet.

Het valt arbiter op, dat onderaannemer reeds vanaf de eerste bouwvergadering bij het project betrokken is geweest. Na vijf maanden schrijft onderaannemer dat er gekozen is voor topkoeling. Toen moeten de beperkingen van topkoeling t.w. de restrictie dat topkoeling geen volledige koeling was, dat het verschil in temperatuur afhankelijk is van de relatieve vochtigheid, dat het verschil van 10° C verschil tussen inblaastemperatuur en buitentemperatuur niet altijd gehaald zal worden en dat de binnentemperatuur afhankelijk was van de interne en externe warmtebelastingen bekend zijn geweest bij opdrachtgeefster en haar adviseur. Deze kenden de beperkingen van het aangeboden systeem in ieder geval al enkele dagen nadat zij de overeenkomst met de aannemer gesloten hadden. Nadat deze beperkingen bekend waren geworden hadden opdrachtgever en haar adviseur maatregelen kunnen nemen opdat hun pakket eisen opgenomen zou worden in de opdracht aan onderaannemer, welke pas op 2 mei 2000 is verstrekt. Dit hebben zij nagelaten. Opdrachtgever neemt ook in deze procedure alleen het standpunt in, dat de installatie, zoals deze in haar ogen is aangeboden, geleverd dient te worden zonder de restricties die hen op 29 februari 2000 zijn medegedeeld. Dit is een te star standpunt. Daarbij komt dat U. geadviseerd werd door een deskundige. De onduidelijkheden die er ten aanzien van de te leveren installatie in februari 2000 nog bestonden, waren van dien aard dat verwacht mocht worden dat een adviseur zich deze vragen al eerder zou hebben gesteld. U. heeft ruim de tijd gehad om haar eisenpakket bekend te maken, zodat

de aannemer hier bij het verlenen van de opdracht aan de onderaannemer rekening mee had kunnen houden.

Anderzijds moet worden overwogen dat onderaannemer met de beschrijving van de door haar aangeboden installatie in ieder geval een bepaalde verwachting heeft gewekt. Zij geeft in haar brief van 29 februari 2000 aan dat een topkoeling voor een prettig klimaat zal zorgdragen. Op 7 maart 2000 bevestigt de adviseur van U. aan onderaannemer dat deze garandeert dat de gemiddelde temperatuur binnen het kantoorgebouw 6° C lager zal zijn dan de buitentemperatuur. Niet is gebleken dat onderaannemer hiertegen bezwaren heeft gemaakt. Voor arbiter staat echter vast, dat een temperatuursverschil van 6° C met de door onderaannemer geleverde topkoeling niet gehaald kan worden, zeker niet onder alle omstandigheden. Dit moet onderaannemer zich gerealiseerd hebben. Onderaannemer heeft in haar processtukken duidelijk aangegeven welke omstandigheden bepalend zijn voor de temperatuurbeheersing en welke maatregelen U. moet nemen om de binnentemperatuur te verlagen. Uit de processtukken is niet gebleken dat onderaannemer hier bij het sluiten van de overeenkomst voldoende op heeft gewezen. Onderaannemer is daarom als deskundige partij verwijtbaar tekort geschoten in haar advies- en informatieplicht. U. wordt in de procedure ook belemmerd doordat een goed programma van eisen ontbreekt. Arbiter acht ook dit een tekortkoming van onderaannemer. Een beroep van onderaannemer op beperking van haar aansprakelijkheid acht arbiter in deze omstandigheden in strijd met de goede trouw. U. heeft recht op een onafhankelijk advies over de meest gereede installatie-aanpassingen, die nodig zijn om te bewerkstelligen dat een ruimtetemperatuur in de zomer van 24° C bij een buitentemperatuur van 28° C niet wordt overschreden. Arbiter acht deze waarden in het kader van de gesloten overeenkomst als uitgangspunt redelijk, omdat hiervan ook wordt uitgegaan in het door U. overgelegde rapport van adviesbureau H. De kosten van dit advies dienen van onderaannemer te komen.

Onderaannemer zal tevens het thans aanwezige koelaggregaat moeten verplaatsen naar een thermisch gunstiger positie. Dit is één van de wijzigingen die een gunstig resultaat zal hebben.

Voorts heeft onderaannemer zich kennelijk gerealiseerd dat haar gebrekkige informatie het noodzakelijk maakt dat er thans extra koelvermogen dient te worden geleverd. Onderaannemer erkent haar tekortkoming. Zij heeft terzake € 8.000,-- aangeboden bij te dragen in de kosten van verbetering. Arbiter acht dit aanbod onvoldoende. Alle bijkomende kosten van bouwkundige en electrotechnische aard moeten, rekening houdend met de omvang van het werk, op € 14.000,-- begroot worden. Alle bouwkundige en electrotechnische kosten dienen immers voor rekening van onderaannemer te komen. De additioneel aan te brengen installaties moeten als zijnde nieuwbouw c.q. verbetering beschouwd worden. Deze dienen voor rekening van U. te blijven.

Arbiter verwerpt het beroep van onderaannemer op haar algemene voorwaarden ten aanzien van het te laat melden van de gebreken. Deze gebreken openbaarden zich pas echt tijdens de zomer van 2001. Niet gesteld kan daarom worden, althans niet te goeder trouw, dat U. te laat is geweest met

haar klachten. Bovendien stelt onderaannemer zelf dat de gebruikers van het pand vrijwel vanaf het begin geklaagd hebben over de te grote warmteontwikkeling gedurende de dag.

8. VONNIS d.d. 25 februari 2004, gedeponneerd 27 februari 2004
Zaaknummer 01/37
Arbiters: prof. ir. J.K. Nieuwenhuizen, G. Rook en dr. ir. W. van Vonno

Gebreken vloerverwarming

Op 30 oktober 2000 heeft W. aan H. opdracht gegeven voor het uitvoeren van diverse werkzaamheden waaronder het leggen van een vloerverwarming. H. heeft dit deel van de opdracht uitbesteed aan T. T. heeft de haar gegeven opdracht reeds bevestigd op 24 oktober 2000. In deze opdrachtbevestiging vermeldt T. o.a. dat het vullen en persen van de installatie door derden zal geschieden.

Door de toenmalige natte periode zijn de werkzaamheden van H. vertraagd en kon T. ook pas later van start gaan. Begin december heeft T. de vloerverwarming gelegd en in overleg met de bouwcoördinator het leidingnet ter controle met water gevuld en afgeperst. Op 14 december 2000 is de betonnen vloer gestort. Op 9 maart 2001 is T. op het werk teruggekomen om de vloerverwarming af te maken en aan te sluiten. Een aantal groepen kon niet op druk worden gekregen. Na onderzoek bleek de leiding op verschillende plaatsen door vorst beschadigd te zijn. W. vordert thans van H. vergoeding van de door haar geleden schade. Dit betreft voornamelijk indirecte schade welke W. geleden heeft, zoals taxatiekosten, kosten opsporen van lekkages, kosten vaststelling schade, huurderiving etc. De directe schade is door de verzekeraar van W. vergoed, waarbij een eigen risico gold van f 2.500,--.

Voldoende aannemelijk is geworden dat de leidingen van de door T. aangelegde vloerverwarming in de winter 2000/2001 bevroren zijn. Voorts is komen vast te staan dat T. in overleg met de bouwcoördinator de leidingen voor het storten van de betonvloer heeft gevuld met water en afgeperst. Partijen verschillen van mening of de aannemer H. ervan op de hoogte was dat de leidingen waren afgevuuld. H. stelt dat zij nergens van af wist en zij wijst op de aan T. verleende opdracht, die vermeldt dat het vullen en afpersen van de installatie door derden zou geschieden. Alle in deze procedure afgelegde verklaringen wijzen er echter op dat er vóór de vorstperiode in de winter van 2000/2001 overleg met de projectleider van H. is geweest over het gevaar van bevroering. Een werknemer van T. verklaart dit, evenals de bouwcoördinator. De projectleider van H. verklaart dat T. met de werkzaamheden is begonnen zonder dat hij hiervan in kennis was gesteld. Het was hem niet bekend dat de installatie met water gevuld was en hij ontkent dat hem telefonisch gevraagd zou zijn de leidingen leeg te blazen. Het lijkt echter aannemelijk dat bij het storten van de vloer geconstateerd is dat de leidingen onder druk stonden. De projectleider van H. heeft verklaard dat hij in december 2000 op een werk in Duitsland was en slechts de eerste dag welke T. aan het werk was aanwezig is geweest. Hij was er niet bij toen er beton gestort werd. Arbiters zijn van mening dat in deze sprake is

van een menselijke beoordelingsfout. De leidingen lagen zo diep in het beton dat het bevroeringsgevaar onderschat is. De bouwcoördinator realiseerde zich het gevaar wel, doch beperkte zich naar zijn zeggen tot het vragen van advies. H. wist dat de leidingen gelegd waren en dat de betonvloer gestort werd. H. had zich derhalve kunnen afvragen of de leidingen met water gevuld waren. T. wist dat de leidingen met water gevuld waren en het moge zo zijn dat T. medio december klaar was met haar werkzaamheden en haar gedeelte van het werk had opgeleverd, dit betekent niet dat T. zich niet ook had kunnen bedenken dat de leidingen met water gevuld waren en dat er een bevroeringsrisico was. Aan alle drie de partijen kunnen mitsdien verwijten worden gemaakt. Van grove schuld was echter geen sprake. Dit betekent dat er geen vergoeding kan worden toegewezen voor gevolgschade.

Tussen H. en W. bestaat er verschil van mening of de schade zich vóór of na de oplevering door T. heeft voorgedaan. T. moest in maart 2001 in ieder geval nog wel de definitieve verdelers monteren. T. had echter haar factuur al in december 2000 bij H. ingediend. Immers H. stelt in haar pleitnota: *"Pas na het kerstreeces bij H. zag zij de factuur van T. en bleek haar dat T. gereed was. De factuur is betaald, omdat op dat moment niets aan de hand was."* Arbiters concluderen hieruit dat H. en T. ervan uit zijn gegaan dat T. in december 2000 met haar werkzaamheden gereed was en de oplevering jegens H. had plaatsgevonden. Het eigen risico van W. dat niet vergoed is door de verzekeringsmaatschappij kan in deze procedure als directe schade wel worden toegewezen. Het betreft hier uiteindelijk schade aan het werk dat niet vergoed is.

9. VONNIS d.d. 19 maart 2004, gedeponeed 31 maart 2004
Zaaknummer 03/03
Arbiters: ir. A.C.G. van Strien

Gebreken beveiligingssysteem

Oprachtgever vordert ontbinding van de overeenkomst op grond van het feit dat het geleverde beveiligingssysteem grote gebreken vertoont. Het voornaamste gebrek bestaat uit het ongewenst en zonder aanleiding afgaan van het alarm. Het systeem functioneert niet zoals op grond van de overeenkomst verwacht mocht worden.

De door partijen gesloten overeenkomst bestaat voor leverancier uit twee afzonderlijke verplichtingen, te weten 1) de levering en 2) de installatie of bekabeling. Naar het oordeel van arbiter zijn dit geen onsplitsbare verbintenissen. Een tekortkoming in de bekabeling betekent niet dat er ook wanprestatie ten aanzien van de levering is gepleegd. Het feit dat het begrip turn key levering is genoemd doet aan het hier overwogene niets af.

Dat het systeem meer dan één ongewenste alarmmelding per maand gaf staat wel vast. Arbiter is echter van oordeel dat er geen grond voor ontbinding van de overeenkomst is. Dat het alarmsysteem zelf tekortkomingen vertoonde is niet aangetoond. Nader onderzoek is ook niet meer mogelijk, daar de

kabels al geheel vervangen zijn. Opdrachtgever heeft een inventarisatie overgelegd. Deze heeft alleen betrekking op de situering van de kabels. Er zou geen afdekkband over de coaxiale kabel zijn gelegd. De kabel zou te diep liggen. De bedieningszuilen zouden bovenop de kabel staan en er zouden problemen zijn met de draadloze bel. De kabel zou op drie plaatsen zijn gebroken. Al deze gebreken betreffen de bekabeling, niet de alarminstallatie zelf.

De ontbinding van de koopovereenkomst wordt mitsdien afgewezen omdat er ten aanzien van dit gedeelte van de overeenkomst geen wanprestatie is aangetoond.

Opdrachtgever heeft de leverancier in gebreke gesteld. Op een gegeven moment, zo beschrijft opdrachtgever in zijn pleitnota, is het hem zo beu geworden dat hij de installatie heeft laten vervangen. De kosten van vervanging kan opdrachtgever niet bij leverancier in rekening brengen. Immers de gebreken welke opdrachtgever heeft gemeld hebben alleen betrekking op de bekabeling. Als er iets vervangen had moeten worden was het deze bekabeling geweest en niet de alarminstallatie zelf. Indien de aannemer behoorlijk in gebreke was gesteld had de aannemer het werk kunnen laten herstellen. Eventueel hadden, indien aannemer in verzuim was, de werkzaamheden door een derde kunnen worden uitgevoerd. Dit alles is niet gebeurd, hetgeen betekent dat de vordering tot ontbinding met terugbetaling van de koopsom in zijn geheel moet worden afgewezen.

Opdrachtgever vordert voorts nog schadevergoeding, op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet. Afgezien van het feit dat het recht om schadevergoeding te eisen verjaard is, kan ook dit gedeelte van de vordering niet voor toewijzing in aanmerking komen. Deze kosten zouden immers alleen de kosten van derden moeten zijn geweest, die de bekabeling hadden moeten herstellen. Deze kosten zijn niet gemaakt en kunnen ook niet meer gemaakt worden, omdat opdrachtgever de gehele installatie heeft laten vervangen.

10. PROCES-VERBAAL BEZICHTIGING
Zaaknummer 04/13
Deskundige: ir. G. Calis

11. VONNIS d.d. 21 april 2004, gedeponneerd 27 april 2004
Zaaknummer 03/34
Arbiter: ir. P.J.M. IJsselmuiden

De door eiseres ingestelde vordering wordt niet weersproken en is daarom voor toewijzing vatbaar. Arbiter acht de buitengerechtelijke kosten zoals gevorderd niet redelijk. Een bedrag van f 700,-- lijkt meer in overeenstemming met de werkzaamheden uitgevoerd voor de procedure.

12. VONNIS d.d. 29 april 2004, gedeponereerd 7 mei 2004
Zaaknummer 01/27
Arbiter: ir. J.M.M. de Wit

Opschorting betalingsverplichting; oplevering?

Aannemer vordert betaling van een aantal nota's tezamen bedragend circa f 31.000,--, te vermeerderen met de kosten.

Opdrachtgever stelt gerechtigd te zijn haar betalingsverplichting op te schorten en subsidiair te verrekenen omdat aannemer zich niet aan het bestek en andere regelgeving heeft gehouden. Opdrachtgever stelt voorts dat zij volgens afspraak ruim f 21.000,-- zou voldoen mits aannemer de nog uit te voeren werkzaamheden aaneengesloten zou uitvoeren en afronden. Arbiter kan deze voorwaarden niet in het besprekingsverslag lezen. Aannemer heeft wel toegezegd de openstaande punten te zullen oplossen, doch opdrachtgever zou als zekerheid alleen 10% van de aanneemsom, zijnde f 13.000,--, in mogen houden. Dit was voor opdrachtgever de enige waarborg, die zij zich had bedongen voor de nog af te werken punten. Dit betekent dat aannemer aanspraak mocht maken op het in de verklaring genoemde bedrag groot f 21.500,--. Recht op opschorting gold derhalve alleen voor de genoemde 10%.

Door niet het overeengekomen bedrag te betalen en door het stellen van de eis dat aannemer eerst de nog openstaande punten moest verhelpen, handelt opdrachtgever in strijd met de gemaakte afspraken. Dat aannemer, toen de afspraken niet nagekomen werden, geen werkzaamheden meer uitvoerde kan aannemer niet verweten worden.

Opdrachtgever betwist voorts dat het werk is opgeleverd. Arbiter kan opdrachtgever toegeven dat de rondgang op 21 september 2000 en de aantekeningen van opdrachtgever, die dag gemaakt, niet als een formele oplevering beschouwd kunnen worden. Een en ander hangt mede af van het aantal nog te verhelpen gebreken. Op 10 november 2000 was de lijst van gebreken echter niet meer zo lang. In ieder geval mag uit de overeenkomst van 10 november 2000 worden geconcludeerd dat het werk toen als opgeleverd werd beschouwd. Partijen waren het er kennelijk over eens dat het werk toen reeds geruime tijd in gebruik was, in ieder geval voor 90% gereed was. Opdrachtgever heeft het project en daarmee de door aannemer geleverde installaties maanden gebruikt. Zij kan dan niet volstaan met de constatering dat het project nog niet is opgeleverd. Een goede oplevering dient wel schriftelijk en met redenen omkleed te gebeuren. Dat dit niet is gebeurd valt meer de directievoerders te verwijten dan de installateur. In ieder geval is de indruk gewekt dat deze directievoering niet doelmatig is geweest.

13. VONNIS d.d. 10 mei 2004, gedeponereerd 12 mei 2004
Zaaknummer 02/08
Arbiter: ir. R.W. van den Berg

Schade het gevolg van een defect in de ARC of van een niet werkend alarm

A. exploiteert een varkensbedrijf. Eind jaren '80 heeft A. afdelingsregelcomputers (ARC's) laten plaatsen. Deze arc's regelen onder meer de ventilatie in de varkensstallen.

Na een blikseminslag hebben zich een groot aantal storingen voorgedaan in de klimaatregelinstallaties. K. heeft van 29 juli 2000 tot 3 augustus 2000 reparaties uitgevoerd. In de nacht van 31 augustus 2000 zijn er 141 vleesvarkens door verstikking overleden. Geconstateerd is dat er componenten van eind juli 2000 vervangen arc's beschadigd waren, waardoor schakelingen onregelmatig functioneerden.

A. vordert vergoeding van de door hem geleden schade. A. stelt dat de schade het gevolg is geweest van een storing op zijn bedrijf. Deze storing werd veroorzaakt door een defect in de door K. eind juli 2000 geplaatste ARC. Deze instelling acht arbiter slechts ten dele juist. Directe oorzaak van de schade is geweest het niet goed functioneren van het alarm. K. schrijft: "Uit onze ervaring blijkt dat in geval van blikseminslag en overspanning c.q. inductie later storingen op kunnen treden, die tot zo'n voorval te herleiden zijn. Hoogstwaarschijnlijk is uw alarmsirene op 29 juni 2000 beschadigd geraakt, maar is dit pas later bemerkt. Derhalve is het zeer waarschijnlijk dat de sirene op 1 september 2000 geen duidelijk hoorbaar alarmsignaal gegeven heeft."

Op 19 september 2000 is in ieder geval geconstateerd dat de alarmsirene veel minder geluid produceerde dan deze normaal gesproken zou moeten doen en is er die dag een andere sirene geplaatst die meer geluid kon produceren. K. schrijft dat zij haar klanten na blikseminslag altijd adviseert om het gehele systeem te laten controleren. Indien dit niet gebeurt, kunnen zich nog maanden na de inslag storingen voordoen als gevolg van een eerdere blikseminslag. K. veronderstelt dat zo'n controle uit kostenoverweging door van A. van de hand is geweest. Dit laatste lijkt nu te onwaarschijnlijk gezien het belang. Bovendien zullen de kosten, naar mag worden aangenomen, vergoed worden door de verzekeringsmaatschappij. Waarom het alarm niet naar behoren gefunctioneerd heeft is niet duidelijk geworden. Het alarmsysteem was niet onafhankelijk van de kapotte computer. Het is dus mogelijk dat de computerstoring van dien aard was dat het alarm ook niet af ging. Aangenomen mag worden dat, gezien het belang, het alarm wel ingeschakeld was.

Uit het verweer van K. moet worden afgeleid dat zij na de blikseminslag de alarminstallatie niet gecontroleerd heeft. Arbiter acht dit na de inslag van eind juni 2000 en de beschadigingen die zich toen hadden geopenbaard een ernstige tekortkoming. K., de risico's kennende na blikseminslag kan niet volstaan met de stelling dat A. uit kostenoverweging de controle had beperkt. K. had in ieder geval het alarmsignaal moeten controleren. De monteur van K. heeft nog gemeld dat hij bij zijn vertrek het alarm niet heeft aangezet. Deze vermelding doet vermoeden dat het alarm na de reparatie op 3

augustus 2000 niet gecontroleerd en getest is. In dit verband moet er nog op gewezen worden dat de algemene voorwaarden voorschrijven dat het werk pas opgeleverd kan worden nadat de installateur te kennen heeft gegeven dat het werk voltooid, beproefd en bedrijfsklaar is. Een dergelijke verklaring heeft K. niet overgelegd. K. moet aantonen en bewijzen dat het niet-afgaan van het alarm veroorzaakt is door een omstandigheid, waar zij niet voor verantwoordelijk en aansprakelijk is. K. is hier niet in geslaagd. Als het niet afgaan van een alarm te maken heeft met een computerstoring is het een ontwerpfout waarvoor K. de verantwoordelijkheid draagt. K. kan in deze grove schuld verweten worden door zich onvoldoende vergewist te hebben van de goede werking van het alarmsysteem. K. kan daarom geen beroep doen op exoneratie clausule van de toepasselijke algemene voorwaarden. Arbitreren acht K. geheel aansprakelijk voor de door A. geleden schade.

14. VONNIS d.d. 27 mei 2004, gedeponeed 10 juni 2004
 Zaaknummer 03/10
 Arbitreren: ir. L. Geluk

Overeenkomst om eerder op te leveren niet nagekomen. Wanprestatie?

K. weigert de vordering van P. te voldoen, omdat P. nader gemaakte afspraken om eerder op te leveren niet is nagekomen. Bovendien heeft P. geweigerd bij de oplevering nog bestaande gebreken op te heffen. P. heeft wel een meerwerk-rekening gestuurd voor het opnieuw leveren en monteren van 5 deuren. Omdat P. geweigerd heeft de nog bestaande klachten te verhelpen, heeft K. kosten moeten maken die zij vergoed wenst te zien.

Voldoende staat vast dat P. volgens de in 2000 gesloten overeenkomst haar werkzaamheden omstreeks week 18 van 2001 gereed zou moeten hebben. Week 18 in 2001 is de periode 30 april tot 4 mei. In de opdrachtbevestiging d.d. 17 november 2000 staat althans: "de definitieve levertijd wordt bepaald na goedkeuring tekenwerk/opdracht". De stelling van P. dat de oplevering omstreeks week 18 diende te geschieden is niet weersproken. Eveneens staat voldoende vast dat P. op 29 maart 2001 van K. het verzoek heeft gekregen om het nastellen van de kozijnen en het afhangen van de deuren te vervroegen naar week 14, begin week 15. K. stelt op dat verzoek geen reactie te hebben ontvangen en er daarom vanuit mocht gaan dat dit verzoek gehonoreerd zou worden. Op 2 mei 2001 schrijft P. dat de montage van de kozijnen op 7 mei zal starten en 2 dagen later op de houten deuren zullen worden gemonteerd. Het gebouw is op 27 april 2001 opgeleverd, de montage van de kozijnen is op 7 mei gestart en de montage van de deuren op 17 mei 2001.

Vastgesteld moet worden dat P. zelfs later heeft gepresteerd dan oorspronkelijk in november 2000 was overeengekomen. K. heeft nog een overheadplanning overgelegd waaruit blijkt dat de werkzaamheden van P. in week 13 gereed moesten zijn. P. stelt dat een nadere afspraak om het werk te vervroegen slechts een verzoek was. Een verzoek dat zij P. niet heeft kunnen honoreren omdat P. ook zelf gebonden was aan een bedrijfsplanning. Door niet adequaat op het verzoek van K. te reageren heeft P. verwijtbaar gehandeld. P. had zich moeten realiseren dat K. haast had. Door niet, in ieder geval niet tijdig op het verzoek van K. te reageren heeft P. in ieder geval bij K. de indruk gewekt

dat aan diens verzoek zou worden voldaan. Toen P. niet op de nader verzochte datum kon opleveren, handelde zij verwijtbaar. Dit was zeker het geval toen P. ook week 18 niet haalde. Uit het verzoek van K. had P. zich dienen te realiseren dat K. door P.'s nalatigheid in de problemen kwam. P. heeft daarover niet de zorg in acht genomen welke zij zich om de bouw goed te laten verlopen in acht had dienen te nemen. P. heeft echter niet zó verwijtbaar gehandeld dat zij geen beroep zou kunnen doen op haar algemene voorwaarden die haar rechten en plichten nader regelen. K. betwist dat P. zo'n beroep heeft, doch dit ten onrechte. De overeengekomen voorwaarden zijn niet kennelijk onredelijk.

Partijen zijn een betalingsregeling overeengekomen welke in de opdrachtbevestiging stond vermeld. K. heeft wel met de hand een wijziging aangebracht op deze bevestiging, doch deze eenzijdige wijziging is niet rechtsgeldig. Dit betekent dat P. gerechtigd was 30% van de overeengekomen prijs bij opdracht te factureren en 70% na rato productie stand en aflevering. P. heeft de eerste 30% gefactureerd op 29 november 2000. K. heeft deze factuur pas betaald op 27 april 2001. Betaald had dienen te worden binnen 21 dagen na de factuurdatum. Tot 27 april 2001 was K. volgens de algemene voorwaarden van rechtswege in verzuim. Tot die datum was P. gerechtigd zijn werkzaamheden op te schorten. Toen K. zich beklaagde over het niet-tijdig verrichten van de werkzaamheden door P. was K. zelf in gebreke met haar betalingsverplichting en daarmee dus van rechtswege in verzuim. Ten onrechte stelt K. dan ook dat zij gerechtigd was betaling op te schorten en te mogen verrekenen omdat A. te laat was. K. was de eerste partij die haar verplichtingen niet nakwam. Indien men te laat betaalt mag men er niet zomaar van uitgaan dat de wederpartij verzoeken om eerder te presteren zondermeer honoreert. Vordering van P. wordt toegewezen.

15. VERSTEK-VONNIS d.d. 28 mei 2004, gedeponeed 1 juni 2004,
Zaaknummer 03/30.
Arbiter: ir. P.J.M. IJsselmuiden

De vordering komt arbiter noch ongegrond noch onrechtmatig voor. Dit betekent dat de vordering voor toewijzing vatbaar is.

16. VONNIS d.d. 7 juni 2004, gedeponeed 10 juni 2004,
Zaaknummer 02/34
Arbiter: ir. J.M.M. de Wit

Meerwerk? Installateur levert lichtere installatie dan geoffreerd. Partiële ontbinding afgewezen.

Installateur vordert betaling van een aantal facturen. Opdrachtgever betwist deze omdat ofwel op de factuur voorkomende zaken reeds waren begrepen in de aanvankelijke aanneemsom en daarom geen meerwerk waren, ofwel omdat de betreffende werkzaamheden niet naar behoren zijn uitgevoerd. Voorts is er volgens opdrachtgever nimmer opgeleverd. Installateur heeft echter wel een opnamerapport gemaakt met nog uit te voeren punten. Deze waren niet zodanig, dat er niet van beëindiging van de werkzaamheden kan worden gesproken. Opdrachtgever vordert voorts vergoeding

van door hem geleden schade en kosten van vervanging c.q. herstel van de centrale verwarming en de waterinstallatie. In de offerte wordt slechts de benaming van de hoofdcomponenten vermeld. Een specificatie van hetgeen wordt aangeboden is niet geleverd. Dit is ook niet noodzakelijk indien de aanbieder gebaseerd is op een uitgebreide aanvraag. In dit geval wordt in de aanbieder slechts verwezen naar een tekening. Indien op basis van onvolledige afspraken opdracht wordt gegeven is een intensieve bouwbegeleiding noodzakelijk. Niet is komen vast te staan dat partijen tijdens de bouw afspraken hebben gemaakt. Uit de tekening blijkt echter dat het gaat om een woning met status die navenante installaties verdient. Partijen hebben zich helaas niet gerealiseerd dat zij deze verplichting onvoldoende duidelijk met elkaar zijn overeengekomen.

Opdrachtgever stelt dat installateur een wellicht al te lichte installatie heeft geoffreerd, doch zelfs nog een lichtere heeft geplaatst. Installateur stelt dat de door hem gemaakte energie-prestatieberekening uitgangspunt is geweest voor het ontwerp van de installatie. Een dergelijke berekening kan echter geen instrument zijn voor het ontwerp van de installatie. Daarvoor dienen de standaard transmissieberekeningen. De oorspronkelijke berekeningen waren erop gebaseerd dat een groter deel van de woning voorzien zou zijn van vloerverwarming. In deze berekeningen is geen rekening gehouden met de natuurlijke ventilatie van de woning. Dit is op zich vreemd, omdat de warmtepompboiler alleen kan functioneren als er minimale luchthoeveelheid wordt afgezogen. Op grond van de nieuwe berekeningen concludeert de installateur dat de geïnstalleerde ketel net voldoende vermogen heeft om aan de gelijktijdige transmissiebehoefte te voldoen. De conclusie is dat het geoffreerde vermogen voldoende was, doch het geplaatste vermogen niet. Installateur heeft een te kleine c.v.-ketel geleverd. Hij zal op eigen kosten een ketel moeten plaatsen met de capaciteit die hij in de offerte heeft aangeboden. Installateur heeft een levering geoffreerd van een warmtepompboiler van 3000 liter. Indien het aanbod achteraf niet overeenkomt met de wensen, is dit het gevolg van het onvoldoende definiëren van de vraag.

Opdrachtgever verzoekt partiële ontbinding van de overeenkomst. De tekortkomingen zijn echter niet van dien aard dat een dergelijke ontbinding kan worden toegewezen. Duidelijk is wel dat er nog enkele zaken moeten worden afgewerkt. Begrijpelijk is dat opdrachtgever over de afwerking niet tevreden was. Hier wreekt zich echter de wijze waarop de oplevering heeft plaatsgevonden. Na deze oplevering kwam opdrachtgever met nieuwe punten, waar de installateur zich niet meer verantwoordelijk voor voelde. Vervolgens kwamen er financiële geschillen. Een en ander had voorkomen kunnen worden indien de verplichtingen beter omschreven waren en de bouwbegeleiding concreter was geweest.

17. VONNIS HOUDENDE RECTIFICATIE d.d. 2 juli 2004, gedeponeed 4 juli 2004
Zaaknummer 02/24
Arbiter: ir. J.M.M. de Witt

Aanvulling van het dictum wegens het wegvallen van een toegewezen deel van een vordering.

18. VONNIS d.d. 19 juli 2004, gedeponeed 26 juli 2004
Zaaknummer 03/36
Arbiters: ir. J.H.M. Barwegen, A.P. van Eck, ir. R.H. Kruisman

Aannemer wijkt af van bestek. Opdrachtgever stelt dat hier geen overleg over is gepleegd en stelt aannemer aansprakelijk voor vertragingsschade

Opdrachtgeefster G. verwijt aannemer A. eigener beweging – zonder daarover tevoren met de constructeur overleg te plegen – afgeweken te zijn van de besteksoplossing, waarbij de leidingen onder de keldervloer waren aangebracht. Vervolgens heeft A. verzuimd om de zonder overleg door haar gemaakte sparingstekeningen ter goedkeuring voor te leggen aan de constructeur. Daarnaast heeft A. leidingen willen aanleggen, die te dicht bij palen en poeren zijn gesitueerd. A. heeft de door haar gemaakte fout niet adequaat genoeg hersteld. Gevolg van deze tekortkomingen is een stagnatie van acht weken. G. houdt A. verantwoordelijk voor een gedeelte van deze periode, te weten zes weken. G. stelt A. ten deze aansprakelijk voor de schade ten bedrage van € 500.000,--.

A. verklaart de locatie van de afvoerleiding te hebben gewijzigd, omdat de pompunit en de vuilwaterafvoerleiding moesten worden verzaard. De leidingdiameters zijn vergroot. Deze moeten bovenop de pompunit worden aangesloten. De aansluiting aan de bovenzijde is bepalend voor de peilmaat, waarmee de horizontale leiding in de pompput aan moet komen. Door het verloop was er geen voldoende ruimte om het riool onder de vloer (in een vouté) te bevestigen.

Vastgesteld kan worden dat over de beweegredenen om af te wijken van de vouté-constructie en de leiding in de vloer te brengen geen onenigheid tussen partijen bestaat. Omdat de vuilwaterafvoer werd toegevoegd, moest een grotere pomp geplaatst worden waardoor de vergrote horizontale leidingen hoger kwamen te liggen. Het verwijt aan A. is dan ook dat A. de wijziging van de leidingconstructie heeft doorgevoerd zonder van tevoren het noodzakelijk overleg te voeren met de geëigende partijen. Over de door A. gekozen oplossing hebben partijen geen discussie, alhoewel G. nog wel stelt dat de put uiteindelijk verdiept is, waardoor er helemaal geen reden was om van de vouté-constructie af te wijken. A. betwist dat deze put verdiept is.

Arbiters achten het verwijt van G. aan A. niet terecht. Vanzelfsprekend staat in het bestek en het tekeningstroomschema voorgeschreven hoe wijzigingen in de tekeningen moesten worden doorgevoerd. Arbiters zijn van oordeel dat A. in deze niets te verwijten valt. A. kan als installateur niet verantwoordelijk gesteld worden voor de constructieve gevolgen van de door haar aangebrachte wijzigingen in het leidingwerk. A. kon op dit punt volstaan met het melden van de wijziging aan de coördinator en toezichthouder van het bouwwerk.

Op 23 mei 2002 heeft A. de tekening aan de coördinator verstuurd. Op de tekening heeft A. de onderzijde van de vloer aangepast. Er was door het verhogen van de peilmaat van de afvoerleiding geen mogelijkheid voor voutés. Op 20 juli 2002 ontvangt A. de tekening retour met een akkoord voor

uitvoering. Bij de stort van de zogenaamde hotelpoer op 7 juni 2002 door de bouwkundig aannemer is aansluitend de werkvloer gestort. Deze was aangebracht op een peilmaat, welke ter plaatse van de benodigde vouté hoger was dan de onderzijde van de vouté. Op 11 juni wordt de definitieve instorttekening door A. op de bouw afgegeven. Op 7 juli 2002 legt de aannemer de voorbereiding voor de vloerstort stil. De bouwcoördinator acht de werkelijke oorzaak van de vertraging het feit dat de werkvloer al was aangebracht voordat de riolering werd aangebracht. De peilmaat van de werkvloer had afgestemd moeten zijn op de voutés. Bij het storten van de werkvloer is kennelijk geen rekening gehouden met het vergroten van de pompunit en de consequenties daarvan.

Overwogen dient te worden dat de wijziging van de pompunit in de pompput met de daarbij behorende wijziging van het verloop van de afvoerleiding consequenties had die de opzichter en de coördinator zich hadden kunnen en moeten realiseren. Het gaat te ver om de installateur die een oplossing aandraagt voor een probleem dat hij niet veroorzaakt heeft verwijten te maken, omdat hij de formele procesgang voor de goedkeuring van tekeningen niet gevolgd zou hebben. De coördinator had beter moeten opletten. Arbiters concluderen dat de communicatie op het niveau van de directievoering gebrekkig was.

Dat A. vertraging heeft veroorzaakt omdat zij leidingen wilde aanleggen die te dicht bij palen en poeren waren gesitueerd achten arbiters niet aangetoond. De aannemer weigerde de vloer te storten vanwege de gewijzigde constructie, niet vanwege de te geringe afstand van de leidingen tot de palen en poeren.

G. verwijt A. tenslotte dat A. de gemaakte fout niet snel genoeg heeft hersteld. Nu het door G. geuite verweer geen verwijtbare tekortkoming van A. is, zal A. niet gauw wanprestatie plegen bij het herstel. De gemeente heeft verder geen argumenten aangevoerd die op een tekortkoming van A. wijzen.

19. VONNIS d.d. 25 augustus 2004, gedeponeed 27 augustus 2004
 Zaaknummer 01/44
 Arbiters: ir. L. Geluk, ir. R.H. Kruisman, ir. P.J.M. IJsselmuiden

Gevolgen buitengerechtelijke vernietiging van bindend advies

Financiële afwikkeling montage-opdracht van aluminium ramen en gevels, verrekening meer-minderwerk;

Geschil over minderwerk waar een bindend advies over is uitgebracht. Opdrachtgever heeft dit advies buitengerechtelijk vernietigd. Arbiters stellen zich op het standpunt dat, indien aannemer nakoming van dit bindend advies wenst, zij zich tot de burgerlijke rechter zal dienen te wenden.

20. VONNIS d.d. 31 augustus 2004, gedeponneerd 3 september 2004
Zaaknummer 02/05
Arbiter: mr. ir. J.M. van Eck

Overdracht van een opdracht: voortzetting oude overeenkomst of sluiting nieuwe overeenkomst

Begin oktober 2000 heeft B. met A. een overeenkomst gesloten ingevolge welke A. werkzaamheden diende uit te voeren aan een pomptankinstallatie. Op deze overeenkomst waren van toepassing de algemene voorwaarden van B.. A. schrijft op 5 december 2000 dat ingevolge beëindiging van haar bedrijfsactiviteiten de met B. gesloten aannemingsovereenkomst als niet gesloten dient te worden beschouwd. A. was al met de werkzaamheden begonnen. A. heeft aan B. voorgesteld om een nieuwe overeenkomst met H. te sluiten. In dat verband heeft H. op 8 november aan B. offerte uitgebracht. Daarnaast is een prijsopgaaf gedaan voor meerwerk. Bij de offertes zijn de voorwaarden van H. bijgevoegd. Deze voorwaarden zijn in de offerte van toepassing verklaard.

B. ontkent de toepasselijkheid van de algemene voorwaarden van H. B. stelt dat de eerste overeenkomst die zij met A. gesloten had voortgezet is door H. en dat B's eigen voorwaarden die op de eerste overeenkomst van toepassing waren tevens van toepassing zijn op de voortgezette overeenkomst.

Arbiter is echter van oordeel dat B. en H. een nieuwe overeenkomst hebben gesloten, in welke nieuwe overeenkomst H. haar voorwaarden toepasselijk heeft verklaard. B. heeft hier geen bezwaar tegen gemaakt.

B. verzoekt arbiter zich te verschonen, omdat haar beslissing over de bevoegdheid arbiter niet meer de vrijheid heeft om tot een onbevooroordeelde beslissing te komen in de hoofdzaak. Arbiter heeft gemeend zich niet te behoeven terug te trekken en het verzoek afgewezen. B. heeft de voorgeschreven weg voor wraking niet gevolgd. Op het verschoningsverzoek behoeft derhalve verder niet te worden ingegaan.

B. stelt nog dat de heer R. niet bevoegd was namens haar een overeenkomst te sluiten. B. ontkent voorts dat de heer R. mondelinge opdrachten heeft verstrekt. B. erkent wel dat de heer R. telefonisch verzocht heeft om de offerte voor het meerwerk. Arbiter overweegt dat de heer R. in ieder geval projectleider was. De meeste offertes waren aan hem gericht. De brief d.d. 5 december 2000 van A., waarin medegedeeld werd dat A. haar bedrijfsactiviteiten staakte, was aan de heer R. gericht. Hij heeft de brief van 22 december 2000 namens B. ondertekend en heeft A. op 5 november aansprakelijk gesteld. Op grond van deze feiten mocht H. ervan uitgaan dat de heer R. in deze bevoegd was om namens B. op te treden.

21. VONNIS d.d. 14 september 2004, gedeponneerd 21 september 2004
Zaaknummer 03/11
Arbiters: ing. B.S. Dicker, G. Rook, ir. J.M.M. de Wit

Gebreken cv/aircoinstallatie

Opdrachtgever vordert ontbinding van de overeenkomst tot levering en de installatie van een cv/airco-installatie. De verplichtingen van de installateur liggen alleen vast in de opdrachtbevestiging van 8 juli 2001. Volgens deze bevestiging heeft de installateur op zich genomen de levering en montage van mechanische ventilatie, ventilatie toiletten, cv-installatie inclusief gasleiding en airco-installatie. De technische voorwaarden waaraan de installatie dient te voldoen staan nergens omschreven. Opdrachtgever stelt wel dat het kantoorgebouw aan de gestelde eisen van de plaatselijke bouwinspectie en de geldende normen moet voldoen. Deze zijn voor kantoren vastgelegd in het Bouwbesluit met alle onderliggende NEN- en normbladen en overige relevante wetgeving zoals bijvoorbeeld de Arbowet. Opdrachtgever geeft ook aan waar de ruimtetemperatuur aan dient te voldoen en wat de minimale eisen bedragen voor kantoorruimten. In de offerte en de opdrachtbevestiging staan deze eisen echter niet genoemd. Opdrachtgever stelt dat het voldoen aan de eisen van de bouwinspectie de verantwoordelijkheid is van de installateur. In het onderhavige geval gaat dit echter niet op.

Immers opdrachtgever heeft zelf de nodige verantwoordelijkheden op zich genomen. Tijdens de mondelinge behandeling heeft hij verklaard dat hij net zo'n gebouw wilde hebben als de hoofdaannemer zelf had. Hij wenste echter niet het standaardpakket voor de cv/airco. De installateur heeft een aantal standaardpakketten aangeboden. Deze waren niet gebaseerd op berekening, doch op de standaardinstallatie, welke de hoofdaannemer in al haar gebouwen plaatste. Opdrachtgever heeft nog verklaard dat, indien installateur tevoren alles goed zou hebben ingecalculeerd, hij een installatie zou hebben moeten aanbieden die het dubbele zou moeten kosten van hetgeen hem is in rekening gebracht. Opdrachtgever stelt dat de installateur nimmer de geplaatste installatie had mogen offeren.

Arbiters wijzen erop dat in deze van belang is welke wensen opdrachtgever heeft geuit bij de aanvraag van de offerte. Uit de feiten valt op te maken dat het opdrachtgever kennelijk ging om de aanschaf van een eenvoudig, niet te duur systeem. De eisen die opdrachtgever thans in deze procedure stelt komen daar niet mee overeen. Opdrachtgever heeft bij de aanvraag geen temperatureisen voor de airco, noch voor de cv-installatie gesteld. De vraag rijst dan of de normen van het Bouwbesluit als verplichting golden. Niet is gebleken dat installateur heeft toegezegd dat de aangeboden installatie aan deze normen zou voldoen. Evenmin is gebleken dat de installateur heeft gewaarschuwd dat de installatie niet aan de normen van het Bouwbesluit zouden voldoen. Het moet er dus voor worden gehouden dat het Bouwbesluit bij de besluitvorming van partijen geen rol heeft gespeeld. Dit is beide partijen aan te rekenen. Opdrachtgever heeft de verantwoordelijkheid op zich genomen door zelf de aanschaf van de cv en airco-installatie te regelen. Installateur had als deskundige de plicht om opdrachtgever te informeren over de eisen van het Bouwbesluit. Arbiters achten het toch in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de bouwheer om te zorgen dat aan

het Bouwbesluit wordt voldaan. Dit geldt te meer nu onbekend is welke eisen aan de installateur bij het verstrekken van de opdracht zijn gesteld.

Een belangrijk onderdeel van de problematiek zijn de gewijzigde kozijnen en afgesloten ventilatieroosters. Deze omstandigheden hebben zich pas voorgedaan na het uitbrengen van de offerte. Arbiters achten de installateur hier niet voor verantwoordelijk. Deze had opdrachtgever in ieder geval wel moeten wijzen op de noodzaak een mechanische luchttoevoer te installeren. Installateur is echter uitgegaan van een natuurlijke luchttoevoer.

De verwarmingscapaciteit dient per vertrek verhoogd te worden. Het vermogen van het geleverde systeem is ontoereikend voor de verwarmingsbehoefte. Dit is wel aan te merken als een tekortkoming van de installateur.

22. VONNIS d.d. 29 oktober 2004, gedeponneerd 11 november 2004
Zaaknummer 02/05
Arbiters: ir. J.H.M. Barwegen, ing. K.A. Deppe, ir. J.A. de Ridder

Toepasselijkheid FME-voorwaarden, overschrijding fatale datum

Aannemer vordert betaling van een tweetal facturen. Opdrachtgever stelt niet te hoeven betalen, omdat de algemene voorwaarden van de aannemer niet toepasselijk zijn. Opdrachtgever stelt dat zij de FME-voorwaarden niet heeft geaccordeerd en dat zij niet in de gelegenheid is gesteld kennis van deze voorwaarden te nemen. Arbiters passeren deze stellingen. Aannemer heeft in haar offerte duidelijk naar haar algemene voorwaarden verwezen. Opdrachtgever heeft hier geen bezwaar tegen gemaakt. Opdrachtgever heeft op basis van de offerte opdracht gegeven. De offerte geldt als basis van de overeenkomst en de voorwaarden, waar de offerte naar verwijst, mitsdien ook. Voorts moet erop worden gewezen dat opdrachtgever zelf ook gebruiker is van de algemene voorwaarden. Zij kan daarom niet stellen dat de algemene voorwaarden kennelijk onredelijk of onredelijk bezwarend zijn. Indien opdrachtgeefster van mening was dat haar gelegenheid had moeten worden geboden om van de voorwaarden kennis te nemen had zij dit moeten laten weten. De omvang van het bedrijf van opdrachtgever is groot genoeg dat deze eis aan haar gesteld kan worden. Overigens zijn de bepalingen van de FME-voorwaarden in de branche zeer gebruikelijk en hanteert opdrachtgever gelijksoortige bepalingen.

Opdrachtgever stelt dat er een fatale termijn is overschreden. Afgezien van de vraag of hier een fatale termijn gold - in de opdrachtbevestiging stond: opleverdatum 19 februari 1999 (beslist niet later); dit zijn bewoordingen die wel een wens weergeven, doch niet een overeengekomen fatale datum - moet erop worden gewezen dat aannemer op 24 februari 1999 heeft medegedeeld per die dag 100% gereed te zijn en vanaf 16 februari 1999 doende te zijn geweest om de uiteindelijke opdrachtgever aanwezig te laten zijn bij het testen. Hieruit blijkt dat aannemer de installatie tijdig gereed had. Als de

opdrachtgever zelf niet het nodige doet om de oplevering op tijd te laten plaatsvinden kan men de aannemer toch moeilijk verwijten vijf dagen te laat te zijn.

Opdrachtgever stelt wel dat haar opdrachtgeefsters medio maart 1999 niet bij alle testen aanwezig zijn geweest en dat er daarom ook medio maart 1999 niet is opgeleverd. Dit argument dient gepasseerd te worden nu de installatie rond 18 maart 1999 in gebruik is genomen. Vanaf die datum was opdrachtgever de derde termijn verschuldigd.

Opdrachtgever stelt ook betaling achterwege gelaten te hebben omdat er sprake zou zijn van niet gekwalificeerd laswerk. Wat er van deze stelling ook juist moge zijn geweest, verstreckende gevolgen heeft dit niet gehad. Opdrachtgever stelt dat deze kwestie tussen haar opdrachtgevers opgelost is. Het leidingwerk zou begin september 1999 op vijf plaatsen lekkages vertonen. Ervan uitgaande dat het gehele leidingwerk circa 1.000 lasnaden bevatte, kan men hier niet spreken van een ernstige tekortkoming. Een mogelijke oorzaak van de lekkages is een te hoge stroominstelling van de apparatuur geweest en dat er geen gebruik is gemaakt van backing gas. Dit zou als een verborgen gebrek kunnen worden beschouwd. Aannemer was op zich verplicht de lekkages te verhelpen. Voor zij tot herstel zou overgaan, diende, aldus aannemer, opdrachtgever eerst zijn financiële verplichtingen na te komen. Deze eis was terecht. Opdrachtgever was al maanden in verzuim. Dit heeft tot consequentie dat aannemer zich terecht op haar algemene voorwaarden beroept en geen garantie behoefde te geven.

23. VONNIS d.d. 11 november 2004, gedeponeed 15 november 2004
Zaaknummer 03/25
Arbiter: ing. B. Bronsema

Oorzaak onvoldoende ventilatie

Uitvallen ventilatie waardoor 25.000 kippen door verstikking om het leven zijn gekomen. De B. vordert vergoeding van zijn schade. H. ontkent wanprestatie geleverd te hebben. H. stelt dat het ventilatievermogen tot 60/70% was begrensd en dat zij nooit het verzoek heeft gehad de installatie zo in te richten dat de ventilatie op het totale vermogen kon worden gebracht. Evenmin heeft zij het verzoek ontvangen om de ventilatie op vol vermogen te testen. Daarbij komt, aldus H., dat de schade-brengende oorzaak is geweest het niet, althans onvoldoende functioneren van het noodaggregaat, niet het beperkte vermogen van de ventilatie. Arbiter is van oordeel dat H. ernstig tekort geschoten is. Volgens de ALIB voorwaarden dient de installateur voor de oplevering aan te geven dat het werk voltooid, beproefd en bedrijfsklaar is. Een deugdelijke beproeving van de elektrische installatie heeft echter niet plaatsgevonden. Hiermee is H. reeds ernstig tekort geschoten. H. ontkent ooit het verzoek te hebben gehad om de installatie zo in te richten dat de ventilatie op het totale vermogen kon worden gebracht. Een offerte of opdrachtbevestiging heeft H. niet kunnen overleggen. Arbiter acht de juistheid van de stelling van H. niet aannemelijk. Immers waarom zou de B. een installatie aanschaffen die maar op 70% van het totale vermogen zou kunnen werken. H. stelt dat 63 Amp. voor twee schuren voldoende was en voor drie schuren net voldoende. Daarbij komt, aldus H., dat de B. andere

apparatuur heeft bijgeplaatst, die evenzeer de capaciteit heeft aangetast. Dit argument werkt tegen H. Alleen indien H. de B. voldoende had geïnformeerd dat 63 Amp. net voldoende was zou de B. gewaarschuwd moeten zijn en voorzichtig moeten zijn bij het bijplaatsen van apparatuur. Niet is gebleken dat de B. wist of moest weten dat de Amp net voldoende waren. De oorzaak van de schade staat voldoende vast. Maandag 17 juni 2002 was een zeer warme dag, plusminus 31° C. Indien bij een dergelijke temperatuur de ventilatie onvoldoende werkt is het voldoende aannemelijk dat de kippen door verstikking/vertrapping om het leven komen. De stelling van H. dat het niet functioneren van het noodaggregaat de oorzaak van de schade is wordt door arbiter niet gedeeld. Indien H. haar verplichtingen was nagekomen en voldoende capaciteit had geleverd waren er geen problemen ontstaan. Arbiter acht de tekortkoming van H. van zo ernstige aard dat een beroep op de uitsluiting van de aansprakelijkheid in strijd met de goede trouw is. Arbiter acht echter de B. zelf ook in beperkte mate schuldig aan de schade. De B. heeft kennelijk zelf nooit in een geschikte periode de ventilatie beproefd en ook nooit het noodaggregaat ter controle in werking gesteld. De medeschuld van De B. stelt arbiter naar redelijkheid op 15%.

24. VONNIS d.d. 30 november 2004, gedeponneerd 6 december 2004
 Zaaknummer 02/23
 Arbiters: prof. ir. H.A. Crone, ir. J.A.J.M. Dekkers, mr. ir. J.M. van Eck

Seriebouw/prototypes

P. vordert betaling van DM 1 miljoen. M. weigert dit bedrag te voldoen omdat P. naar haar mening tekort is geschoten. P. heeft ondeugdelijk gepresteerd, waardoor aanzienlijke vertragingen zijn ontstaan. M. verwijt P. dat M. gedwongen is geweest meerwerk te aanvaarden voor het verbeteren van de prestaties van de prototypes. M. stelt dat P. door gebrek aan kennis niet in staat was de overeengekomen werkzaamheden naar behoren uit te voeren. Zij moest P. zelf assisteren teneinde het project tot een goed einde te brengen.

Belangrijke oorzaak van de tussen partijen gerezen problemen is de onduidelijke specificatie van de door P. te leveren prestaties. Deze specificatie is voorzover uit de processtukken blijkt uiterst summier. Arbiters zijn van oordeel dat beide partijen zich hebben verkeken op dit toch technisch ingewikkelde pilotproject. Dit is ook een belangrijke oorzaak van het geschil over het door P. gevorderde meerwerk. Daarbij komt dat P. naar het oordeel van arbiters een te lage offerteprijs en een te korte levertijd heeft aangeboden. De onduidelijke, summiere specificaties zijn aan beide partijen te verwijten, de onderschatting van het project in de eerste plaats aan P.

Prototype.

Bij het ontwikkelen van een machine start men met een prototype. Doel hiervan is zoveel mogelijk ervaring op te doen hoe de machine in de praktijk zal gaan werken. Kritische delen worden voorzover mogelijk vooraf beproefd. Men doet alsof men een seriemachine ontwerpt en bouwt. Afspraken worden bijvoorkeur vastgelegd in zogenaamde SL-eenheden: tijd, afmetingen, uitwendige krachten en

massa. De ontwerper dient zich af te vragen hoe het apparaat gemaakt kan worden tegen redelijke kosten. De machine wordt afgenomen zodra aan de overeengekomen specificatie c.q. programma van eisen voldaan is. De ontwerper is niet verantwoordelijk voor de functie. Deze dient door de opdrachtgever getest te worden. Hiertoe dient de testfase. Indien tijdens deze fase blijkt dat het apparaat niet aan het programma van eisen voldoet, dan valt het onder de garantie. Als aan een prototype een aantal verbeteringen moet worden aangebracht, is hiervoor extra engineering noodzakelijk. Dit is de productie/engineeringsfase.

In het onderhavige geval is begonnen met een prototype dat moest resulteren in een seriemachine. Het probleem is dat het programma van eisen niet duidelijk is overeengekomen. Partijen verschillen van mening of de Handlers 3 en 4 nog prototypes zijn of de eerste exemplaren van een serie. Arbiters achten dat dit laatste het geval is. Dit blijkt al voldoende uit het aanbod van P., waarin de prijzen vermeld worden voor de levering van vijf stuk, tien stuks en vijftien stuks. De Handlers 3 en 4 waren bovendien gebaseerd op een afname van vier stuks. P. ging er ook van uit dat er vier stuks gebouwd zouden gaan worden. M. heeft twee Handlers besteld en mocht er bij de bestelling van uit gaan dat alle tot dat moment besproken aanpassingen verwerkt zouden worden.

P. stelt dat de prijs zou worden bepaald op basis van nacalculatie. M. erkent dat er geleverd zou worden op basis van de oude opdracht, dat de kosten nog verminderd moesten worden en dat er afgerekend zou worden op basis van nacalculatie. Een en ander betekent dat partijen kennelijk na enkele maanden al wel van oordeel waren dat er redenen waren om de prijs nader te bezien. Niet is echter gebleken dat de oude prijs geheel is komen te vervallen. Dit betekent dat de eerder overeengekomen prijs toch als richtprijs dient te gelden. Indien een dergelijke richtprijs aanzienlijk overschreden wordt had P. moeten waarschuwen en moeten aangeven wat naar haar inschatting de eindprijs zou worden. Dit is niet gebeurd.

In december 1998 deelt P. mee dat de kosten voor de Handlers 3 en 4 aanmerkelijk hoger zouden worden dan voorzien. Arbiters zijn het met M. eens dat P. niet zo maar eenzijdig de prijs op deze wijze kan verhogen, te meer niet nu P. in een eerder stadium had medegedeeld dat de prijs DM 60.000,-- per stuk lager zou liggen. Aangezien P. na heeft gelaten tijdig te waarschuwen over de kostenverhoging mag deze prijs in dit geval hooguit met 15% worden verhoogd.

Te late levering.

Beide partijen hebben het project onderschat en de leveringsverplichting onvoldoende gespecificeerd. Beide partijen treft daarom schuld. P. heeft echter niet zo verwijtbaar gehandeld dat zij geen beroep zou kunnen doen op haar algemene voorwaarden die de aansprakelijkheid van de leverancier bij te late levering in verregaande mate beperken. Arbiters zijn wel van oordeel dat P. waarschijnlijk een veel te korte levertijd heeft aangeboden. Dit had M. zich ook kunnen realiseren. M. is te lichtvaardig, althans te snel gestart met commerciële activiteiten. De verdragingschade zullen arbiters daarom in ieder geval afwijzen.

In mei 1997 heeft P. een aanbod gedaan voor de levering van een Sorter. M. heeft verschillende deelopdrachten verstrekt. In oktober 1997 kwam M. tot de conclusie dat de installatie te kostbaar voor haar werd. P. vordert te dezer zake nog circa DM 800.000,--. M. betwist dit bedrag verschuldigd te zijn. Arbiters wijzen er echter op dat in tegenstelling tot de Handlers de Sorter wel een prototype was. De eis van M. dat het prototype direct inzetbaar moest zijn achten arbiters niet reëel. Partijen zijn t/m 2001 doende geweest de problemen op te lossen. Vaststaat hiermee dat de levering aanzienlijk is vertraagd. P. kan echter niet aansprakelijk gesteld worden voor vertragingsschade. Van grove schuld aan de zijde van P. is geen sprake. De problemen spelen zich voornamelijk af met de software. P. heeft de Sorter afgeleverd op het moment dat de ontwikkeling en fabricage nog niet voltooid waren. Arbiters zijn wel van oordeel dat P. de kosten van het voltooien van de ontwikkeling en fabricage na de aflevering niet op M. kan afwentelen. P. stelt voorts ten onrechte dat zij vanaf het moment dat M. werkzaamheden aan de installaties is gaan uitvoeren niet verantwoordelijk is voor het tekortkomen. Arbiters delen deze stelling niet. Het is te eenvoudig om een onvoltooide installatie af te leveren en vervolgens iedere verantwoordelijkheid af te wijzen. Vaststaat dat M. zelf grote kosten heeft moeten maken om de installatie te laten functioneren.

Toegewezen wordt DM 570.000,--.

Den Haag, mei 2005

J.P. van den Berg